

Om de rika och de fattiga i himlen

357. Det råder olika meningar om hur människan tas emot i himlen. En del är av den uppfattningen att de fattiga tas emot, men inte de rika. Andra tror att de rika tas emot lika väl som de fattiga. Åter andra har för sig att de rika inte kan tas emot annat än om de avsäger sig sin förmögenhet och blir som de fattiga. Och var och en bestyrker sin mening från Ordet. Men de som gör en skillnad mellan de rika och de fattiga, när det gäller himlen, förstår inte Ordet. Ordet i sitt innersta är andligt, i bokstaven däremot naturligt. De som fattar Ordet uteslutande enligt bokstavsmeningen, och inte enligt någon andlig mening, misstar sig därför om mycket däri och särskilt om vad som sägs om de rika och de fattiga, såsom till exempel att det är lika svårt för de rika att komma in i himlen som det är för en kamel att gå igenom ett nålsöga, och att det är lätt för de fattiga just därför att de är fattiga, eftersom det sägs,

Saliga är de fattiga . . . , ty dem hör himmelriket till. (*Matt. 5:3; Luk. 6:20, 21.*)

De däremot som vet något om Ordets andliga mening tänker på ett annat sätt. De vet att himlen är till för alla som lever ett liv i tro och människokärlek, vare sig de är rika eller fattiga. Men vilka de är som i Ordet avses med ”de rika” och vilka de är som avses med ”de fattiga”, skall sägas i det följande. Av många samtal och ofta förekommande samvaro med änglarna har jag fått veta med full visshet att de rika kommer in i himlen lika lätt som de fattiga, och att ingen utesluts från himlen på grund av sitt välstånd^a och ingen tas emot i himlen på grund av sitt armod. Såväl rika som fattiga bor i himlen, och många av de rika i större härlighet och lycksalighet än de fattiga.

358. Först bör man inse att människan mycket väl kan skaffa sig rikedomar och samla en förmögenhet i den mån hon har möjlighet därtill, om hon bara inte gör det med list och bedrägeri. Hon får äta och dricka gott, om hon blott inte sätter hela sitt liv i det. Hon får bo luxuöst i enlighet med sina villkor, umgås med andra precis som andra människor, gå ut och ha roligt^a,

samtala med andra om världsliga angelägenheter och behöver inte gå omkring och se from ut med ett sorgset och bedrövat ansikte och böjt huvud, utan kan vara glad och munter. Inte heller behöver hon ge sina ägodelar till de fattiga annat än i den mån hennes medkänsla leder henne till att göra det. Kort sagt, hon kan leva i yttre måtto precis som en vanlig världsvan människa. Och intet av allt detta hindrar människan från att komma in i himlen, om hon blott tänker på Gud som sig bör och handlar ärligt och uppriktigt mot sin nästa. En människa är nämligen precis sådan som hennes känslor och tankeliv är, eller som hennes kärlek och tro är. Allt som människan sysslar med i yttre avseende hämtar sitt liv från dessa hennes karaktärsdrag, ty att handla är att vilja, och att tala är att tänka, eftersom människan handlar från sin vilja och talar från sin tanke. Det som sägs i Ordet om att människan kommer att dömas efter sina gärningar och belönas eller straffas i enlighet med sina verk, betyder därför att hon kommer att dömas och belönas eller straffas i enlighet med den tankeverksamhet och den inriktning av känslorna som hennes gärningar kommer ifrån, eller som finns i hennes gärningar, ty gärningar utan tanke och en bakomliggande känsla är inte något, utan gärningarna är precis likadana som tankarna och känslorna²³¹. Av detta framgår att människans yttre människa inte åstadkommer någonting, utan att det är hennes inre människa som gör det, och som den yttre människan härstammar från. Som exempel kan anföras: den som handlar uppriktigt och inte bedrar en annan enbart därför att han fruktar lagarna och är rädd för att förlora sitt goda namn och rykte och därmed all heder och vinning, och som, om denna fruktan inte höll honom tillbaka, skulle bedra sin medmänniska så mycket han förmådde, denna persons tanke och vilja är ett bedrägeri, även om hans handlingar i yttre avseende ser ut att vara ärliga. Och eftersom han till sitt inre är oärlig och svekfull har han helvetet inom sig. Den däremot som handlar ärligt och inte bedrar sin medmänniska därför att det är emot Gud och emot medmänniskan, han skulle inte ens vilja bedra sin medmänniska, även om han kunde. Hans tanke och vilja bildar ett samvete, och han har himlen inom sig. Bådas handlingar ser i yttre avseende likadana ut, men i inre avseende är de helt olika.

359. Då nu människan alltså i yttre avseende kan leva som andra, kan bli rik och njuta av god mat och bo och klä sig förnämligt i enlighet med sina villkor och sin uppgift och glädja sig åt sådant som skänker nöje och gör henne glad, och då hon dessutom har rätt att ta del i världsliga förrättningar

för sitt ämbetes och sina affärers skull och för sinnets och kroppens liv, om hon blott erkänner det Gudomliga och vill sin nästa väl, så är det klart att det inte är så svårt som många tror att gå in på den väg som för till himlen. Den enda svårigheten är att stå emot kärleken till sig själv och kärleken till världen och förhindra att dessa kärleksarter blir förhärskande, ty de är källan till allt ont²³². Att detta inte är så svårt som många tror är just vad som menas med dessa Herrens ord:

Lär av mig, som har ett milt och ödmjukt hjärta, så skall ni finna vila för er själ, ty mitt ok är skonsamt och min börda lätt. (*Matt. 11:29, 30.*)

Att Herrens ok är skonsamt och hans börda lätt beror på att i den mån som människan står emot de ondskor som väller fram ur kärleken till sig själv och kärleken till världen, i samma mån leds hon av Herren och ej av sig själv, och i samma mån motstår då Herren dessa ondskor hos människan och avlägsnar dem från henne.

360. Jag har talat med en del människor efter döden som, medan de levde i världen, hade av sagt sig världen och nära nog hängivit sig åt ett eremitliv för att de genom att dra bort tankarna från världsliga angelägenheter skulle få tillfälle till fromma betraktelser, i det de trodde att de därigenom skulle komma in på den väg som för till himlen. Men dessa människor är i det andra livet av ett sorgset sinnelag, de föraktar andra som inte liknar dem själva och harmas över att de inte fått större lycka på sin lott än andra, eftersom de tror att de har förtjänat det. De bryr sig inte heller om andra människor och vänder sig bort från människokärlekens plikter, genom vilka förbindelsen med himlen äger rum. De trängtar efter himlen mer än andra, men när de lyfts upp dit där änglarna är framkallar de känslor av ängslan som stör änglarnas lycksalighet. Därför sänds de bort, och när de har blivit bortsända beger de sig till öde platser, där de för ett likadant liv som de levde i världen.

[2] Människan kan inte fostras för himlen annat än genom att leva i världen. Där äger den yttersta verksamheten rum som varje människas känsloliv måste finna uttryck i, ty om människans känsloliv inte finner uttryck eller utlopp i handling, vilket sker när man är i flera människors sällskap, förkvävs känslolivet omsider ända därhän att människan inte längre bryr sig om sin nästa, utan endast sig själv. Av detta framgår det klart att ett liv i kärlek till sin nästa, vilket

består i att göra det som är rätt och riktigt i varje verk och varje syssla, är vad som leder till himlen, men inte ett liv i fromhet utan människokärlek²³³. Att utöva människokärlek och därigenom vidare utveckla människokärlekens liv kan alltså ske endast i den mån som människan är i praktisk verksamhet, men denna utveckling kan inte ske om hon drar sig undan från sådan verksamhet.

[3] Om detta skall jag nu säga något från min erfarenhet. Många av dem som i världen ägnat sig åt handel och köpenskap och även blivit rika genom denna verksamhet är i himlen, däremot färre bland dem som innehåft höga ämbeten eller poster i samhället och blivit rika i sina befattningar. Orsaken är att de sistnämnda genom de förmåner och den framskjutna ställning som de förvärvat genom att de satts att svara för rättskipningen hos domstolarna och för besluten vid myndighetsutövningen, och på grund av de stora inkomster och hedersbetygelser som de i samband med detta åtnjöt, förletts till att älska sig själva och världen och på så sätt avlägsnat sina tankar och känslor från himlen och i stället vänt dem till sig själva. I samma mån som människan älskar sig själv och världen, och ser till sig själv och världen i allt, fjärrmar hon sig nämligen från det Gudomliga och avlägsnar sig från himlen.

361. De rikas lott i himlen är sådan att de framför alla andra är i välstånd. En del av dem bor i palats, i vilka allt glänser som av guld och silver. De har överflöd på allt som är till nytta i livet. De fäster dock inte hjärtat vid sin rikedom utan vid sina verkliga uppgifter. Vad dessa är ser de klart och tydligt liksom i ljus, men guldets och silvrets dunkelt och jämförelsevis liksom i skugga. Orsaken till detta är att när de var i världen älskade de att vara till nytta och älskade guldets och silvrets endast som medel till nyttan och till att tjäna den. Det är alltså själva nyttorna som glänser i himlen, det goda som hör till nyttan som guld och det sanna som silver²³⁴. Dessa människor åtnjuter därför välstånd i förhållande till den nytta de utförde i världen, och deras glädje och lycka står i proportion därtill. Goda nyttiga uppgifter består i att förse sig själv och de sina med livets nödtröft, också i att vilja skaffa sig rikedom för fosterlandets och även för sin nästas skull. Den som är rik kan nämligen på många sätt göra väl mot sitt land och sin nästa bättre än den som är fattig. På så sätt kan man också vända bort sinnet från ett onyttigt liv, som är ett fördärvligt liv, ty i ett onyttigt liv tänker människan på ett helt förkastligt sätt på grund av det onda som är henne medfött. De ovannämnda nyttorna är goda i samma mån som de har det Gudomliga i sig, det vill säga i samma grad som människan ser upp till

det Gudomliga och riktar blicken mot himlen och sätter sitt goda i nyttorna, och betraktar ägodelarna blott som ett gott som tjänar nyttorna.

362. En motsatt lott väntar däremot de rika som inte har trott på det Gudomliga och som har förkastat ur sinnet allt som hör himlen och kyrkan till. Dessa befinner sig i helvetet, där snusk och gemenhet, elände och armod råder. Till sådant vänds de rikedomar som man älskar för deras egen skull^a, och inte bara rikedomarna, utan till och med själva bestyrerna i helvetena, som består i att invånarna antingen försöker leva enligt sitt eget godtycke för att tillfredsställa sina lustar, för att allt rundligare och friare överlämna sig åt utsvävningar^b eller för att upphöja sig över andra som de föraktar. Eftersom sådana rikedomar och sådana bestyr inte har något andligt i sig, utan blott något jordiskt, blir de till smutsig girighet och gemenhet, ty det som är andligt i rikedomar och i att nyttja dem är såsom själen i kroppen och såsom himlens ljus i fuktig jord. Sådana jordiska rikedomar och bestyr som inte har något andligt i sig upplöses också precis som en kropp utan själ, och blir till mull precis som fuktig jord utan himlens ljus. Sådana är de människor som rikedomar har förlämnat och dragit bort från himlen.

363. Hos varje människa stannar den förhärskande känsloriktningen eller kärleken kvar efter döden. Den utrotas inte i all evighet. Eftersom en människas ande är precis likadan som hennes kärlek, och – något som är en hemlighet – eftersom varje andes och ängels kropp är den yttre formen av andens eller ängels kärlek, som helt och hållet motsvarar den inre formen som tillhör hans håg och sinne, så kan man av deras ansiktsuttryck, åtbörder och tal sluta sig till hurdana andarna är. Man skulle också kunna veta, redan medan människan lever i världen, hurdan hon är med hänsyn till sin ande, om hon inte i ansikte, åtbörder och tal hade lärt sig att falskeligen föregiva vad som inte har något samband med henne. Av detta kan man slå fast att människan i all evighet förblir sådan som hennes förhärskande känsloriktning eller kärlek är. Jag har fått tala med människor som levde för mer än sjuttonhundra år sedan och vars liv är känt från skrifter från den tiden, och det visade sig att de alltjämt leddes av samma kärlek som de då hade. Av detta kan man fastslå att kärleken till rikedomar, och de uppgifter som är en följd av rikedomarna, stannar kvar hos varje människa i all evighet, och att denna kärlek är precis likadan som när man skaffade sig den i världen. Likväl föreligger den skillnaden att hos dem som

har använt rikedomarna till goda nyttor förvandlas rikedomarna i det andra livet till känslor av välbehag som överensstämmer med nyttorna, medan hos dem som har använt rikedomarna till onda företag^a förvandlas rikedomarna rentav till smuts, som då bereder dem lika stor njutning som de i världen fann i att bruka sina rikedomar till onda handlingar^b. Att de då finner njutning i smuts beror på att snuskiga lustkänslor och utsvävningar, som var de ändamål^c vartill rikedomarna användes av dem, ävensom girighet, som är en kärlek till rikedomar utan tanke på nytta, motsvarar smuts. Andlig smuts är ingenting annat.

364. De fattiga kommer inte till himlen på grund av sin fattigdom, utan på grund av sitt liv. Varje människas liv följer henne, vare sig hon är rik eller fattig. Det finns inte någon särskild barmhärtighet för den ena människan mer än för den andra²³⁵. Den som har levt väl tas emot, och den som har levt illa avvisas. Vad mer är, fattigdom förleder och drar bort människan från himlen lika väl som rikedom. Det finns bland de fattiga en hel del som inte är nöjda med sin lott, som traktar efter många ägodelar och tror dem vara välsignelser²³⁶, och som därför, när de inte undfår dem, blir arga och tänker illa om den Gudomliga försynen. De avundas också andra deras gods och är dessutom lika redo som någon att bedra andra, när tillfälle ges, och lever också lika mycket som någon i skamligt lättsinne. Det förhåller sig emellertid helt annorlunda med de fattiga som är nöjda med sin lott och flitiga och omsorgsfulla i sitt arbete och som älskar att arbeta hellre än att vara sysslolösa och handlar ärligt och uppriktigt och på så sätt lever ett kristligt liv. Jag har ibland talat med några som när de levde i världen tillhörde bondeståndet och folket och som trodde på Gud och gjorde vad som var rätt och riktigt i sitt arbete. Eftersom dessa hade en innerlig önskan att få veta vad som var sant, försökte de ta reda på vad människokärlek och tro är, eftersom de i världen hade hört mycket om tro, men i det andra livet mycket om människokärlek. Det sades dem därför att människokärlek är det som har att göra med livet, medan tro är det som har att göra med lära: följaktligen att människokärlek är detsamma som att göra det rättvisa och riktiga i varje verk, medan tro är detsamma som att tänka rättvist och riktigt. Dessutom är det så att tro och människokärlek förbinder sig med varandra på samma sätt som läran och ett liv i enlighet med läran, eller som tanken och viljan förbinder sig med varandra. Tron övergår också i människokärlek när människan dessutom vill och gör det som hon anser vara rättvist och riktigt, och när så sker är tron och människokärleken inte längre

två utan ett. Detta förstod de till fullo och fröjdade sig däråt i det de sade att de i världen inte hade förstått annat än att det att tro var detsamma som att leva.

365. Av det som nu har sagts kan man fastslå som ett faktum att de rika lika väl som de fattiga kommer till himlen, och de rika lika lätt som de fattiga. Att man tror att de fattiga lätt kommer dit, och de rika med svårighet, beror på att man inte har förstått Ordet där det talas om de rika och de fattiga. Med ”de rika” förstås där i den andliga meningen sådana människor som har ett överflöd på insikter om det goda och det sanna, alltså sådana människor som är inom kyrkan, där Ordet finns. Med ”de fattiga” förstås däremot sådana människor som lider brist på insikter om det goda och det sanna, men ändå önskar sig dem, det vill säga, sådana människor som är utanför kyrkan, där Ordet inte finns.

[2] Med ”den rike mannen” som var klädd i purpur och fint linne, och som kastades ned i helvetet, förstås det judiska folket, som kallas rikt därför att det hade Ordet och ett överflöd av insikter om det goda och det sanna från Ordet. Med ”kläderna av purpur” avses faktiskt insikter om det som är gott, och med ”kläderna av fint linne” insikter om det som är sant²³⁷. Med ”den fattige mannen” som låg vid den rike mannens port och önskade att få äta sig mätt på smulorna som föll från den rike mannens bord, och som fördes av änglarna till himlen, avses däremot hedningarna som inte hade någon insikt om det goda och det sanna, men likväl önskade sig en sådan insikt (*Luk. 16:19–31*). Också med ”de rika” som inbjöds till en stor fest, men ursäktade sig, avses det judiska folket, medan med ”de fattiga”, som fördes in till festen i deras ställe, avses hedningarna, som är utanför kyrkan (*Luk. 14:16–24*).

[3] Vilka de är som avses med ”den rike mannen”, om vilken Herren säger: Det är lättare för en kamel att komma igenom ett nålsöga än för en rik att komma in i Guds rike (*Matt. 19:24*), skall förklaras. Med ”den rike” förstås där de som är rika i båda bemärkelseorna, den naturliga såväl som den andliga. De rika i den naturliga meningen är de som har ett överflöd på ägodelar och sätter sitt hjärta i ägodelarna. De rika i den andliga meningen, å andra sidan, är de som är rika på såväl inre som yttre kunskaper^a, eftersom dessa är andliga rikedomar, och som genom dessa kunskaper vill, på grundval av sin egen intelligens, sätta sig in i de sanningar och förhållanden som har samband med himlen och kyrkan^b. Det är därför att detta är emot den Gudomliga ordningen som det sägs att ”det är lättare för en kamel att komma igenom ett nålsöga”. I den andliga meningen

betecknas nämligen med ”en kamel” förmågan att inse och inhämta kunskaper i allmänhet, och med ”ett nålsöga” betecknas andlig sanning²³⁸. Att detta är betydelsen av ”en kamel” och ”ett nålsöga” är inte känt nuförtiden, emedan den kunskap som lär vad den andliga meningen av Ordets bokstavsmening är hitintills inte har avslöjats. I varje detalj av Ordet finns nämligen såväl en andlig som en naturlig mening, ty för att det skulle föreligga förbindelse mellan himlen och världen eller mellan änglar och människor, efter att den direkta förbindelsen hade upphört, skrevs Ordet samman med hjälp av idel motsvarigheter mellan naturliga och andliga ting. Av detta framgår det tydligt vilka människor det är som speciellt avses i Ordet med den ”rike mannen” där.

[4] Att med ”de rika” i Ordet, i den andliga meningen, förstås de som har insikt i det goda och det sanna, och med deras ”ägodelar” insikterna som sådana, det kan man bekräfta med hjälp av en mångfald ställen i Ordet, såsom *Jes. 10:12–14, 30:6, 7; 45:3; Jer. 17:3; 48:7; 50:36, 37; 51:13; Dan. 5:2–4; Hes. 26:7, 12; 27:1 till slutet; Sak. 9:3–4; Ps. 45:13; Hos. 12:9; Upp. 3:17–18; Luk. 14:33*; och på andra ställen.

Likaså att med ”de fattiga” i den andliga meningen betecknas de människor som inte har några insikter i det goda och det sanna, men som gärna vill ha det: *Matt. 11:5; Luk. 6:20, 21; 14:21; Jes. 14:30; 29:19; 41:17, 18; Sef. 3:12, 13*. Alla dessa ställen kan man se förklarade enligt den andliga meningen i verket *Arcana Caelestia* (nr 10227).

Om äktenskap i himlen

366. Eftersom himlen består av människosläktet, och änglarna i himlen följaktligen består av båda könen, och eftersom det från skapelsen är så att kvinnan är till för mannen och mannen är till för kvinnan och att alltså den ena är till för den andra, och eftersom kärleken till detta förhållande är medfödd hos båda, så följer att det finns äktenskap i himlarna lika väl som på jorden. Äktenskapet i himlarna skiljer sig emellertid mycket från äktenskapet på jorden. I det följande skall det därför nu förklaras hurdana äktenskapen i himlarna är – i vad de skiljer sig från och i vad de överensstämmer med äktenskapen på jorden.

367. Äktenskapet i himlarna är en förbindelse av två människosinnen till ett sinne. Först skall det förklaras hurdan denna förbindelse är. Sinnet består av två delar, av vilka den ena delen kallas förståndet, den andra viljan. När dessa två delar handlar som ett, kallas de ett sinne. Den äkta mannen utgör den del som kallas förståndet och hustrun den del som kallas viljan. När denna förbindelse, som är en sammanfogning av sinnets inre delar, stiger ner i de yttre delarna som tillhör kroppen, förnims och känns detta som kärlek. Det är denna kärlek som är den äktenskapliga kärleken. Av detta är det klart att den äktenskapliga kärleken härleder sitt ursprung ur två makars förbindelse till ett sinne. Detta kallas i himlen att bo tillsammans, och de två sägs inte vara två utan en person. I himlen kallas därför de två makarna inte två, utan en ängel²³⁹.

368. Att det också i världen förekommer en sådan förbindelse mellan en äkta man och hans hustru i de innersta delarna av deras sinnen har sitt ursprung i själva skapelsen. Mannen har nämligen skapats till att vara intellektuell, det vill säga att tänka med utgångspunkt från förståndet, medan kvinnan har skapats till att vara viljelig, det vill säga att tänka med utgångspunkt från viljan. Detta är också uppenbart av vars och ens böjelse eller medfödda anlag, såsom ock av formen: *av anlaget*, i det att mannen handlar utifrån sitt förnuft,

medan kvinnan handlar utifrån sin känsla; *av formen*, i det att mannen har ett strängare och mindre skönt ansikte, en grövre röst och en kraftigare kropp, medan kvinnan har ett mildare och vackrare ansikte, en mjukare röst och en spädare kropp. Det finns en liknande skillnad mellan förståndet och viljan, eller mellan tanken och känslan. Det finns också en liknande skillnad mellan det sanna och det goda och mellan tron och kärleken. Sanningen och tron tillhör nämligen förståndet, medan det goda och kärleken tillhör viljan. Det är därför som det i Ordet med ”en yngling” och ”en man” i den andliga meningen avses förståelse av det sanna, medan med ”en jungfru” och ”en kvinna” förstås en känsla av hängivenhet för det goda. Det är av samma anledning som kyrkan på grund av sin hängivenhet för det goda och sanna kallas ”en kvinna” och även ”en jungfru”, och att till och med alla som har en känsla av hängivenhet för det som är gott kallas ”jungfrur” (såsom i *Upp. 14:4*)²⁴⁰.

369. Varje människa, såväl man som kvinna, åtnjuter både förstånd och vilja. Hos mannen är emellertid förståndet det förhärskande, medan det hos kvinnan är viljan som är det förhärskande, och människans karaktär präglas av det som dominerar^a. I äktenskapen i himlarna förekommer dock inte någon övermakt av den ena över den andra. Där är nämligen hustruns vilja också mannens vilja, och mannens förstånd är också hustruns förstånd, emedan den ena älskar att vilja och tänka som den andra, alltså gemensamt och inbördes lika. Därav härrör deras förbindelse till ett. Denna förbindelse är verklig förbindelse därför att hustruns vilja ingår i mannens förstånd och mannens förstånd i hustruns vilja, och detta i synnerhet när de betraktar varandra ansikte mot ansikte, ty, såsom ofta påpekats ovan, delar man i himlarna med sig av sina tankar och känslor, särskilt mellan make och maka, eftersom dessa älskar varandra inbördes. Av detta är det uppenbart hurdan den sinnenas förbindelse är som danar äktenskapet och ger upphov till den äktenskapliga kärleken i himlarna, något som innebär att den ena vill att det som är hans också skall vara den andras, och detta ömsesidigt.

370. Det har sagts mig av änglarna att i den mån två makar är i en sådan förbindelse som beskrivits ovan är de i äktenskaplig kärlek och samtidigt i lika hög grad i intelligens och vishet och i ett tillstånd av lycka. Det förhåller sig så därför att det Gudomliga sanna och det Gudomliga goda, som all intelligens, vishet och lyckokänsla kommer ifrån, i all synnerhet inflyter i

den äktenskapliga kärleken, och att följaktligen den äktenskapliga kärleken är det viktigaste av alla mottagningskärler för den Gudomliga inflytelsen^a, eftersom den kärleken ju samtidigt är ett äktenskap mellan det sanna och det goda. I den mån denna kärlek är en förbindelse mellan förståndet och viljan är den alltså en förbindelse mellan det sanna och det goda, eftersom förståndet tar emot det Gudomliga sanna och också formas av sanningar, och viljan tar emot det Gudomliga goda och även formas av det som är gott. Vad människan vill, det är nämligen också för henne gott, och vad hon förstår, det är för henne sant. Det är därför som det är samma sak vare sig man säger förbindelsen mellan förståndet och viljan eller förbindelsen mellan det sanna och det goda. Förbindelsen mellan det sanna och det goda är vad som gör en ängel till en ängel och dessutom ger upphov till hans intelligens, vishet och lyckokänsla, ty en ängel är en ängel i samma mån som det goda hos honom är förbundet med det sanna och det sanna med det goda, eller, vad som är samma sak, i den mån kärleken hos honom är förbunden med hans tro och tron med hans kärlek.

371. Att det Gudomliga som utgår från Herren främst inflyter i den äktenskapliga kärleken beror på att den äktenskapliga kärleken har sitt ursprung i förbindelsen mellan det goda och det sanna, ty, som ovan sades, det är samma sak om man säger förbindelsen mellan förståndet och viljan eller mellan det goda och det sanna. Förbindelsen mellan det goda och det sanna har sin upprinnelse i Herrens Gudomliga kärlek till alla som bor i himlarna och på jorden. Från den Gudomliga kärleken utgår det Gudomliga goda, och det Gudomliga goda tas emot av alla änglar och människor i Gudomliga sanningar. Det godas enda förvaringskärler är det sanna. Därför kan inte något tas emot från Herren och från himlen av någon som inte är i sanningar. I samma mån som sanningarna hos en människa är förbundna med något gott är därför människan förbunden med Herren och himlen. Denna förbindelse är alltså själva ursprunget till den äktenskapliga kärleken, och därför är denna förbindelse också själva grundförutsättningen för Gudomligt inflytande. Det är därför som förbindelsen mellan det goda och det sanna i himlarna kallas det himmelska äktenskapet, och det är också därför som himlen i Ordet jämförs med ett äktenskap, och även kallas ett äktenskap. Det är av samma anledning som Herren kallas Brudgum och Äkta Man, och himlen och kyrkan kallas brud och även hustru²⁴¹.

372. När det goda och det sanna är förbundna hos en ängel och hos en människa är det goda och det sanna icke två utan ett, emedan det goda då tillhör det sanna och det sanna det goda. Det förhåller sig med denna förbindelse som när människan tänker vad hon vill och vill vad hon tänker. Då gör tanken och viljan ett, det vill säga bildar ett enat sinne, då ju tanken i detta fall formar eller framställer i en form det som viljan vill, och viljan gör så att detta är behagligt. Det är också därför som två makar i himlen inte kallas två utan en ängel. Det är också vad som avses med Herrens ord:

Har ni inte läst att han som skapade dem från begynnelsen gjorde dem till man och kvinna, och sade: Därför skall en man lämna sin far och sin mor och hålla sig till sin hustru, och de två skall vara ett i köttet. Så är de icke längre två utan ett kött. Vad alltså Gud har sammanfogat må människan icke åtskilja . . . Alla kan inte fatta detta ord, utan bara de som har fått den gåvan. (*Matt. 19:4–6, 11; Mark. 10:6–9; 1 Mos. 2:24.*)

Detta beskriver samtidigt både det himmelska äktenskapet som änglarna är i och äktenskapet mellan det goda och det sanna. Med att ”vad Gud har sammanfogat må människan icke åtskilja” avses att det goda inte får skiljas från det sanna.

373. Av allt detta kan man nu se varifrån den äktenskapliga kärleken kommer, nämligen att den först skapas i sinnena hos dem som lever i ett äktenskap, och att den från sinnena kommer ner och leds in i kroppen och där förnims och känns som kärlek, ty vadhelst man förnimmer och känner i kroppen, det härleder sitt ursprung från sin andliga källa, emedan det kommer fram ur förståndet och viljan. Det är förståndet och viljan som bildar den andliga människan. Vad det än är som kommer ner i kroppen från den andliga människan, det yppar sig i kroppen i en annan form, men det är likväl liknande och enstämmigt med denna form, liksom själen liknar och är enstämmig med kroppen såsom orsaken med sin effekt. Detta kan man få bekräftat av det som blivit sagt och visat i de två kapitlen om motsvarigheter.

374. Jag hörde en ängel beskriva den sant äktenskapliga kärleken och dess himmelska ljuvligheter på detta sätt. Den är Herrens Gudomliga i himlarna, vilket är det Gudomliga goda och det Gudomliga sanna förenade

i två människor, så att de likväl inte är som två utan som en människa. Han sade att i himlen är två makar just denna kärlek, därför att varje ängel är sitt eget goda och sitt eget sanna både med hänsyn till sinnet och med hänsyn till kroppen, ty kroppen är sinnets avbild, därför att den är danad till dess likhet. Av detta drog han följande slutsats. Det Gudomliga är avbildat i två människor som är i sant äktenskaplig kärlek. Då det Gudomliga är avbildat på detta sätt, så är också himlen avbildad i dessa två människor, eftersom hela himlen är det från Herren utgående Gudomliga goda och sanna. Han menade att det är på grund av detta som allt som hör himlen till är inristat på denna kärlek, och därtill så många lyckokänslor och ljuvligheter att det är omöjligt att räkna dem. Han gav uttryck åt dessa känslors antal med ett ord som innebar myriader och åter myriader. Han förundrade sig över att människorna i kyrkan inte visste något om detta, när dock kyrkan är Herrens himmel på jorden, och himlen är ett äktenskap mellan det goda och det sanna. Han sade att han häpnade, när han tänkte på att äktenskapsbrott begås och till och med beseglas mer inom kyrkan än utom den. Dock är ju äktenskapsbrottets njutning, i den andliga meningen och följaktligen i den andliga världen, inte något annat än en känsla av nöje i kärleken till ett sådant falskt som är förbundet med ondska, vilket är en helvetisk känsla av nöje, eftersom en sådan känsla är fullständigt motsatt himlens ljuvlighet, som är en känsla av behag i kärleken till sådan sanning som är förbunden med godhet.

375. Var och en vet att två makar som älskar varandra är i sitt inre förenade, och att det väsentliga i äktenskapet är själarnas eller sinnenas förening. Av detta kan man också inse att makarnas förening, och även kärleken mellan dem, är precis likadan som deras själars eller sinnens förening. Sinnet formas uteslutande av sanningar och godheter, ty allt som finns i världsalltet står i samband med det goda och det sanna och deras förbindelse. Sinnenas förening hos makarna är därför precis av samma karaktär som de sanningar och godheter ur vilka deras sinnen har skapats. Följaktligen är föreningen mellan de sinnen som har skapats ur äkta sanningar och godheter den mest fulländade. Det är värt att veta att det inte finns någon större ömsesidig kärlek än den som råder mellan det sanna och det goda. Det är därför från den kärleken som den sant äktenskapliga kärleken kommer ner²⁴². Det falska och det onda älskar också varandra, men denna kärlek förvandlas förr eller senare till ett helvete.

376. Av det som nu har sagts om den äktenskapliga kärlekens ursprung kan man sluta sig till vilka som är i äktenskaplig kärlek och vilka som inte är det, nämligen att de är i äktenskaplig kärlek som är i det Gudomliga goda med utgångspunkt från Gudomliga sanningar, samt att den äktenskapliga kärleken är mer äkta allteftersom de sanningar som är förbundna med det goda är mer äkta. Eftersom allt gott som är förbundet med sanningar kommer från Herren, så följer att ingen kan vara i sant äktenskaplig kärlek om han inte erkänner Herren och Herrens Gudomliga, ty utan detta erkännande kan Herren inte inflyta i och förbinda sig med de sanningar som finns hos människan.

377. Av detta framgår det klart att de människor som är i falskheter, och alldeles särskilt de som är i sådana falskheter som kommer från det onda, inte är i äktenskaplig kärlek. Hos dem som är i det onda och i sådana falskheter som kommer från det onda är dessutom de inre delarna av sinnet tillslutna. Därför kan hos dem inte finnas ens en början till äktenskaplig kärlek. Men nedom sinnets inre delar – i den yttre eller naturliga människan avskild från den inre människan – kan hos dessa människor finnas en förbindelse av det falska med det onda, och denna förbindelse kallas det helvetiska giftermålet. Jag har fått se hurdant detta gifte, som kallas det helvetiska giftermålet, är mellan de människor som är i falskheter från det onda. De samtalar med varandra och förbinder sig också med varandra på grund av vällust^a, men till det inre brinner de av ett så dödligt hat mot varandra att det inte kan beskrivas.

378. Äktenskaplig kärlek förekommer inte heller mellan två personer av rakt motsatt religion, eftersom det sanna hos den ena inte överensstämmer med det goda hos den andra. Två olika och motstridiga slag av sanning och godhet kan inte bilda ett sinne av två, och ursprunget till dessa människors kärlek härleder därför inte något från det andliga. Om sådana människor bor tillsammans och kommer överens beror det uteslutande på naturliga orsaker²⁴³. Av denna anledning ingås i himlarna äktenskap endast med dem som bor i samma samhälle, därför att dessa är i ett liknande gott och sant, men inte med dem som bor utanför detta samhälle. Att alla som bor i ett och samma samhälle i himlen är i ett liknande gott och sant och skiljer sig från dem som bor utanför samhället, kan man se ovan (nr 41 och följande). Detta fann hos det israeliska folket uttryck i att äktenskap ingicks inom stammen och framför allt inom släkten och aldrig utanför denna krets^a.

379. Sant äktenskaplig kärlek är inte heller möjlig mellan en man^a och flera hustrur. Ett sådant förhållande förstör nämligen äktenskapets andliga ursprung, som innebär att ett sinne skall formas av två sinnen. Följaktligen förstör ett sådant förhållande den inre förbindelsen, som är en förbindelse mellan det goda och det sanna, som själva det väsentliga av den äktenskapliga kärleken kommer ifrån. Ett äktenskap med flera än en enda maka är som ett förstånd som fördelas på flera viljor. Det är också som en människa som inte sluter sig till en utan till flera kyrkor, ty därigenom slits hennes tro till den grad sönder att den tillintetgörs. Änglarna säger att det är helt emot den Gudomliga ordningen att ta flera hustrur, och att de vet detta av flera orsaker, bland annat därav att så snart de tänker på äktenskap med fler än en, avskiljs de från den inre sällheten och himmelska lycksaligheten och blir som druckna, därför att det goda hos dem då skiljs från dess tillhörande sanna. Eftersom de inre delarna som tillhör deras sinne kommer in i ett sådant tillstånd, om de överhuvudtaget tänker på något sådant med avsikt, så inser de klart att äktenskap med flera än en maka skulle tillsluta deras inre sinne och göra så att i stället för äktenskaplig kärlek en otuktig kärlek, som leder bort från himlen, skulle tränga sig in²⁴⁴.

[2] De säger dessutom att människan har svårt att fatta detta, därför att det är så få som är i sann äktenskaplig kärlek, och de som inte är i denna kärlek vet alls ingenting om den inre ljuvlighet som har sin grund i denna kärlek, utan de känner bara till den vällust som hör till otukt – en vällust som vänds i olust efter att man har bott tillsammans en kort tid. Den sant äktenskapliga kärlekens ljuvlighet, däremot, varar inte blott till ålderdomen i världen, utan utvecklar sig också efter döden till en sådan känsla av välbehag som hör himlen till och som då fylls med en inre ljuvlighet som fullkomnas i all evighet. De tillade att den sant äktenskapliga kärlekens känslor av lycka kan beräknas till flera tusen, av vilka knappast en enda är känd av människan och inte heller kan uppfattas av någon som inte med Herrens hjälp är i ett tillstånd av äktenskap mellan det goda och det sanna^b.

380. Den enes kärlek till att härska över den andra förtar fullständigt den äktenskapliga kärleken och dess himmelska ljuvlighet, ty, som ovan sagts, den äktenskapliga kärleken med dess behag består i att den enes vilja också är den andras, det vill säga, den äktenskapliga kärleken består i att vilja samstämmigt och inbördes lika. Detta förhållande förstörs av härsklustnad i äktenskapet. Den som härskar vill nämligen att blott hans vilja skall vara i den

andra personen, men å andra sidan inte något av dennas vilja i honom själv. Följaktligen vill han inte att det skall vara någon ömsesidighet och vill därför inte heller dela med sig av någon kärlek och dess behag med den andra parten, och det trots att just detta att dela med sig, och den därav kommande förbindelsen, är precis vad som ger upphov till den inre ljuvligheten som kallas lycka i äktenskapet. Denna lycka, och med den allt som är himmelskt och andligt i äktenskapet, utplånas så fullständigt av härskljystnaden att man inte ens inser att det finns en sådan lycka. Om man skulle tala om den, skulle den hållas för så värdelös att blotta nämnandet av dess ljuvlighet antingen skulle framkalla löje eller förbittring.

[2] När den ene av makarna vill eller älskar vad den andra vill och älskar, då föreligger frihet för båda parterna, ty all frihet har sitt upphov i kärlek. Men det finns inte någon frihet där herravälde råder. Då är en av parterna träl. Ja, även den som härskar är en träl, därför att han leds som en slav av begäret att härska. Intet av allt detta förstår emellertid den som inte vet vad den frihet är som tillhör den himmelska kärleken. Av det som sagts ovan om den äktenskapliga kärlekens ursprung och väsen kan man icke desto mindre inse att i den mån som herravälde tränger sig in förenas inte parternas sinnen utan söndras. Herraväldet underkuvar, och ett underkuvat sinne har antingen ingen vilja eller en motstridig vilja. Om det inte har någon vilja, har det inte heller någon kärlek, och om sinnet har en motstridig vilja, hyser det hat i stället för kärlek.

[3] De inre karaktärsegenskaperna hos dem som lever i ett sådant gifte befinner sig i inbördes kollision och strid, såsom det brukar förhålla sig med två motståndare, hur mycket de yttre omständigheterna än hålls i styr och lugnas ner för fridens skull. Konflikten och striden i deras inre uppenbarar sig emellertid efter deras död, då de för det mesta kommer tillsammans och strider med varandra som fiender och sliter sönder varandra inbördes. Då handlar de nämligen enligt tillståndet hos sina inre känslor. Jag har några gånger fått se hur de straffar och river sönder varandra, och en del av dem var fulla av hämndgirighet och grymhet. I det andra livet får nämligen varje människas inre karaktärsegenskaper fritt utlopp, och de hålls inte längre i styr av yttre band och världsliga hänsyn, ty var och en är då sådan som han är till sin inre människa.

381. Hos en del människor finns det något som liknar äktenskaplig kärlek, men det är ändå inte äktenskaplig kärlek om inte parterna är i kärlek till det goda och det sanna. Det är en kärlek som av flera orsaker ser ut som

äktenskaplig kärlek, nämligen bland annat för att man skall kunna tillförsäkras omsorg och omvårdnad i hemmet, kunna känna sig lugn och trygg där, kunna få skötsel och tillsyn när man blir sjuk eller gammal, eller för att kunna ge barnen man älskar all nödig vård och tillsyn. En del känner sig tvingade till denna förställning av fruktan för den andra parten, för sitt goda namn och rykte, eller av fruktan för onda tilldragelser. Andra lockas därtill av vällust. Den äktenskapliga kärleken kan också vara olika hos parterna. Hos den ena kan det finnas mer eller mindre av den, hos den andra ytterst lite eller intet, och eftersom den är olika hos olika människor, kan den för den ena människan innebära himlen, för den andra helvetet.

382A. Den sanna^a äktenskapliga kärleken hör hemma i den innersta himlen, emedan änglarna där befinner sig i ett äktenskap av det goda med det sanna, och dessutom i oskuld. De lägre himlarnas änglar är också i äktenskaplig kärlek, men endast i den mån som de är i oskuld, ty den äktenskapliga kärleken i och för sig är ett tillstånd av oskuld. Det är därför som äkta makar, som är i äktenskaplig kärlek, njuter av himmelska förlustelser. Dessa ter sig inför deras sinnen som lekar av oskuld bland små barn, ty det finns ingenting som inte gläder deras sinnen, eftersom himlen med sin fröjd inflyter i alla deras upplevelser^b. Därför representeras i himlen den äktenskapliga kärleken av de vackrast tänkbara företeelser. Jag har sett den äktenskapliga kärleken framställas i form av en jungfru av den ousägligaste skönhet och omgiven av en vitglänsande sky. Det sägs att allt som är skönt hos änglarna i himlen kommer från den äktenskapliga kärleken. De känslor och tankar som kommer från denna kärlek förebildas av diamantklara atmosfärer som gnistrar som av granater och rubiner och som rör sinnets inre delar med de ljuvligaste förnimmelser^c. Kort sagt, i den äktenskapliga kärleken uppenbarar sig himlen, därför att hos änglarna himlen är en förbindelse av det goda med det sanna, och det är denna förbindelse som ger upphov till den äktenskapliga kärleken.

382B. Äktenskapen på jorden skiljer sig från äktenskapen i himlarna i det att de utöver andra skäl är till för att ge upphov till avkomma. Så är icke fallet i himlarna. I stället för avkomma alstras i himlarna sådant som är gott och sant. Att denna alstring äger rum i stället för alstringen av avkomma beror på att änglarnas äktenskap, som ovan sagts, är ett äktenskap mellan det goda och det sanna, och i detta äktenskap älskas det goda och det sanna och

deras förbindelse över allt annat. Därför är det det goda och det sanna som framalstras av äktenskapen i himlarna. Det är till följd av detta som det i Ordet med ”födelse” och ”alstringar” betecknas andliga födelser och alstringar, som är födelser och alstringar av sådant som är gott och sant. Med ”moder och fader” avses det sanna förbundet med det goda, vilket är vad som ger upphov till avkomma. Med ”söner och döttrar” avses de sanningar och godheter som frambringas, och med ”svärsöner” och ”sonhustrur” det godas och det sannas förbindelser med varandra, och så vidare²⁴⁵. Av detta är det uppenbart att äktenskapen i himlarna inte är likadana som äktenskapen på jorden. I himlarna förekommer andliga bröllop, som dock inte bör kallas bröllop, utan förbindelser av sinnena på grund av äktenskapet mellan det goda och det sanna. På jorden, däremot, förekommer bröllop, emedan dessa inte bara tillhör anden utan också köttet. Och eftersom bröllop inte förekommer i himlarna kallas de två makarna där inte man och hustru, utan på grund av änglarnas föreställning om de två sinnenas förbindelse till ett sinne kallas vardera parten av den andra med ett ord som betecknar deras ömsesidiga inbördes förhållande. Av detta kan man veta hur Herrens ord om giftermål bör förstås (*Luk. 20:35, 36*).

383. Jag har också fått se hur äktenskap ingås i himlarna. Överallt i himlen förs de änglar samman som är varandra lika, och de skiljs åt som är varandra olika. Därför består varje samhälle i himlen av änglar som liknar varandra. Lika förs till lika, inte av sig själva, utan av Herren (se ovan, nr 3, 41, 43, 44 och följande); så också de makar vars sinnen kan förbindas till ett. Vid första anblicken älskar de därför varandra på det innerligaste och inser att de är makar och ingår äktenskap. Till följd av detta är alla äktenskap i himlen från Herren allena. De firar också äktenskapet med en fest, vilket sker genom att många kommer tillsammans. Festligheterna är olika i de olika samhällena.

384. Eftersom äktenskapen på jorden är plantskolor för människosläktet och likaså för himlens änglar – ty, som visats ovan i ett särskilt kapitel, kommer himlen från människosläktet – och eftersom äktenskap därjämte kommer från ett andligt ursprung, nämligen från äktenskapet mellan det goda och det sanna, och Herrens Gudomliga främst inflyter i den äktenskapliga kärleken, så är därför äktenskapen på jorden synnerligen heliga i änglarnas ögon. Å andra sidan betraktas äktenskapsbrott av dem som vanhelgelse, emedan de är alltigenom motstridiga den äktenskapliga kärleken. Liksom änglarna i alla

äktenskap ser äktenskapet mellan det goda och det sanna, vilket är detsamma som att se himlen, så ser de följaktligen alla äktenskapsbrott såsom en förening mellan det falska och det onda, vilket är att se helvetet. Om de så mycket som hör äktenskapsbrott nämnas, vänder de sig därför bort. Detta är också orsaken till att himlen tillsluts för människan, när hon begår äktenskapsbrott med en känsla av nöje däri, och när himlen är tillsluten erkänner människan inte längre det Gudomliga och inte heller något av det som hör till kyrkans tro²⁴⁶. Att alla som är i helvetet är emot den äktenskapliga kärleken har det blivit mig givet att förnimma av den atmosfär som utdunstar därifrån, och som är som en beständig strävan att upplösa och skända alla äktenskap. Av detta framgår det tydligt att det förhärskande nöjet i helvetet är ett nöje i att begå äktenskapsbrott, och att nöjet i att begå äktenskapsbrott också är att känna ett nöje i att förstöra förbindelsen mellan det goda och det sanna, och dock är det denna förbindelse som ger upphov till himlen. Av detta följer att nöjet i att begå äktenskapsbrott är ett helvetiskt nöje, alldeles motsatt känslan av behag i äktenskapet, som är en himmelsk känsla.

385. Det var några andar som på grund av en i det kroppsliga livet ådragen vana ofredade mig med säregen illslughet, och detta genom en mycket behaglig och liksom böljande inflytelse av samma slag som brukar komma från rättsinniga andar, men jag förnam att de hyste onda planer och andra liknande ränker i avsikt att snärja och bedraga. Omsider talade jag med en av dem, och det sades mig att han hade varit härförare när han levde i världen. Då jag förnam att det fanns någonting otuktigt i hans tankeföreställningar, talade jag med honom om äktenskapet på det andliga språket med dess förebildningar, som klart och tydligt ger uttryck åt en mångfald tankegångar på ett ögonblick. Han sade att han under jordelivet hade betraktat äktenskapsbrott som ingenting. Jag fick emellertid förklara för honom att äktenskapsbrott är skändliga, fastän de för dem som är som han på grund av sitt behag och den lockelse de har, inte ser ut att vara det, utan till och med tillåtliga. Att de är skändliga kunde han emellertid veta därav att äktenskapen är människosläktets plantskolor, och därför också himmelrikets plantskolor, och att de därför aldrig fick våldföras utan måste hållas heliga. Han kunde också veta det därav att den äktenskapliga kärleken kommer ned från Herren genom himlen, och att den ömsesidiga kärleken, som är himlens grundval, härleds från kärlek liksom från en förälder – något som han borde veta, då han nu befann sig i det andra livet och i ett tillstånd av

förnimmelse. Han kunde också veta det därav att äktenskapsbrytare, om de så mycket som närmar sig de himmelska samhällena, förnimmer sin egen stank och kastar sig huvudstupa ner därifrån till helvetet. Han hade åtminstone kunnat vetat att det är emot de Gudomliga lagarna att våldföra sig på äktenskapet och också emot samhällslagarna i alla länder, ävensom emot förnuftets sanna ljus, därför att det är emot både den Gudomliga och den mänskliga ordningen, och även av mycket annat. Men han svarade att han inte hade tänkt på sådana saker under livet i kroppen. Han ville resonera om huruvida det verkligen förhöll sig så. Men det sades honom att sanningen inte tillåter resonemang, eftersom man med resonemang försvarar vad man finner behag i, det vill säga ens egna ondskor och falskheter. Han borde först tänka på de saker som sagts, därför att de var sanningar, eller också tänka på dem från den i världen så välkända grundsatsen att ingen bör mot en annan göra vad han inte vill att en annan skall göra mot honom själv. Om någon hade på detta sätt förfört hans hustru, som han älskade – vilket varje man gör i början av äktenskapet – skulle han inte då, när han var i ett tillstånd av vrede över detta och gav uttryck åt sin vrede, själv ha förbannat äktenskapsbrott? Och eftersom han var en begåvad man, skulle han inte då mer än andra ha befäst sig emot äktenskapsbrott ända därhän att han fördömde dem till helvetet?

386. Jag har också fått se hur den äktenskapliga kärlekens behag ökar ju närmare himlen man kommer^a och hur äktenskapsbrottets nöjen ökar ju närmare helvetet man kommer. Den äktenskapliga kärlekens stegring, allteftersom man kom närmare himlen, bestod i en ständig ökning av känslorna av sällhet och lycksalighet ända tills de blev oräkneliga och utsägliga. Ju längre in i himlen man kom, desto mer oräkneliga och utsägliga blev känslorna, ända till dess att den innersta himlens eller oskuldshimlens sällhet och lycksalighet uppnåddes – allt under den mest fullkomliga frihet. All människans frihet har nämligen sin upprinnelse i hennes kärlek, och alltså har den fullkomligaste friheten sin upprinnelse i den äktenskapliga kärleken, som är själva den himmelska kärleken. Å andra sidan blev graden av äktenskapsbrott allt värre, ju närmare helvetet man kom, och detta ända till den lägsta graden, där det inte fanns något annat än vad som är fasansfullt och fruktansvärt. En sådan fasansfull och fruktansvärd lott väntar äktenskapsbrytarna i helvetet. Med äktenskapsbrytare förstås de människor som finner behag i äktenskapsbrott och inte något behag i äktenskap.